ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ
15 Οκτωβρίου 1985 *

Στην υπόθεση 281/83,

Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη από τον Guido Berardis, μέλος της νομικής της υπηρεσίας, με αντίκλητο στο Λουξεμβούργο τον Manfred Beschel, μέλος της νομικής υπηρεσίας της Επιτροπής, κτίριο Jean Monnet, Λουξεμβούργο,

προσφεύγουσα,

κατά

Ιταλικής Δημοκρατίας, εκπροσωπούμενης από τον Pier Giorgio Ferri, avvocato dello Stato, με τόπο επιδόσεως στο Λουξεμβούργο την πρεσβεία της Ιταλίας,

καθής,

που έχει ως αντικείμενο να αναγνωριστεί ότι η Ιταλική Δημοκρατία, εξακολουθώντας να επιφυλάσσει την ονομασία « όξος » μόνο στο όξος από οίνο, μολονότι το Δικαστήριο έχει κρίνει, με την απόφαση που εξέδωσε στις 9 Δεκεμβρίου 1981 στην υπόθεση 193/80, ότι αυτό είναι ασυμβίβαστο προς το άρθρο 30 της Συνθήκης ΕΟΚ, παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από το άρθρο 171 της Συνθήκης ΕΟΚ,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ

συγκείμενο από τους U. Everling, πρόεδρο τμήματος και προεδρεύοντα, K. Bahlmann, πρόεδρο τμήματος, G. Bosco, T. Koopmans, O. Due, Y. Galmot και K. Κακούρη, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: M. Darmon
γραμματέας: P. Heim

αφού άκουσε το γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 12ης Ιουνίου 1985,

εκδίδει την ακόλουθη

* Γλώσσα διαδικασίας: η ιταλική.

ΑΠΟΦΑΣΗ

(Το μέρος που περιέχει τα περιστατικά παραλείπεται)

Σκεπτικό

1 Με δικόγραφο που κατέθεσε στη γραμματεία του Δικαστηρίου στις 19 Δεκεμβρίου 1983, η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων άσκησε, δυνάμει του άρθρου 169 της Συνθήκης ΕΟΚ, προσφυγή, με την οποία ζητεί να αναγνωριστεί ότι η Ιταλική Δημοκρατία, εξακολουθώντας να επιφυλάσσει την ονομασία « όξος » μόνο στο όξος από οίνο, μολονότι το Δικαστήριο έκρινε, με την απόφαση που εξέδωσε στις 9 Δεκεμβρίου 1981 (στην υπόθεση 193/80, Επιτροπή κατά Ιταλικής Δημοκρατίας, Συλλογή σ. 3019), ότι αυτό είναι ασυμβίβαστο προς το άρθρο 30 της Συνθήκης ΕΟΚ, παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από το άρθρο 171 της Συνθήκης ΕΟΚ.

2 Με την παραπάνω απόφασή του, το Δικαστήριο είχε κρίνει ότι:

« Η Ιταλική Δημοκρατία, απαγορεύοντας την εμπορία και την εισαγωγή όξους παραγομένου εκ γεωργικών προϊόντων πλην του προερχομένου εκ της οξικής ζυμώσεως του οίνου και επιφυλάσσοντας την ονομασία " όξος " στο εξ οίνου όξος, παρέβη τις εκ των άρθρων 30 και επ. της Συνθήκης ΕΟΚ υποχρεώσεις της. »

3 Όπως προκύπτει από τις σκέψεις της εν λόγω απόφασης, σύμφωνα με την ισχύουσα τότε ιταλική κανονιστική ρύθμιση και συγκεκριμένα το προεδρικό διάταγμα 162 της 12ης Φεβρουαρίου 1965 [GURI (Εφημερίδα της Κυβερνήσεως της Ιταλικής Δημοκρατίας) αριθ. φύλλου 73 της 23.3.1965], απαγορευόταν επί ποινή προστίμου ή φυλακίσεως η μεταφορά, κατοχή προς πώληση, θέση σε κυκλοφορία ή η καθ' οιονδήποτε τρόπο χρήση, προς άμεση ή έμμεση χρησιμοποίηση προς διατροφή, μεταξύ άλλων και των προϊόντων που περιείχαν οξικό οξύ που δεν προερχόταν από οξική ζύμωση του οίνου (άρθρο 51). Επιπλέον, η ονομασία « aceto » (όξος) επιφυλασσόταν αποκλειστικά στο προϊόν το λαμβανόμενο από την οξική ζύμωση των οίνων (άρθρο 41). Οι διατάξεις αυτές ίσχυαν και για τα εισαγόμενα από το εξωτερικό προϊόντα.

4 Μετά την έκδοση της παραπάνω απόφασης, θεσπίστηκε ο νόμος 527 της 2ας Αυγούστου 1982 σχετικά με τους « Κανόνες παραγωγής και εμπορίας των οξέων (agri) » (GURI αριθ. φύλλου 221 της 12.8.1982). Το άρθρο 1 του εν λόγω νόμου έχει ως εξής:

« Κατά παρέκκλιση της προβλεπόμενης από τα άρθρα 51 και 60 του προεδρικού διατάγματος 162 της 12ης Φεβρουαρίου 1965 απαγόρευσης... επιτρέπεται η εισαγωγή, μεταφορά, κατοχή προς πώληση, θέση σε κυκλοφορία ή η καθ' οιονδήποτε τρόπο χρήση προς άμεση ή έμμεση χρησιμοποίηση προς διατροφή, υπό την ονομασία "agro di... " (όξος προερχόμενο από...) και με ένδειξη της πρώτης ύλης από την οποία προέρχεται, του προϊόντος που προέρχεται από την οξική ζύμωση οινοπνευματωδών υγρών γεωργικής προελεύσεως κατάλληλων για διατροφή.

...

Η ονομασία "aceto " (όξος) ή "aceto di vino " (όξος προερχόμενο από οίνο), όπως ορίζεται στο άρθρο 41 του προεδρικού διατάγματος 162 της 12ης Φεβρουαρίου 1965 ... πρέπει να συνοδεύεται από την ονομασία "agro di vino " (οξύ προερχόμενο από οίνο). Για το προερχόμενο από οίνο οξύ απαιτείται παράλληλα η χρησιμοποίηση του όρου "aceto " (όξος). »

5 Η προαναφερθείσα λοιπόν διάταξη επέφερε επομένως δύο τροποποιήσεις στη μέχρι τότε ισχύουσα ρύθμιση, δηλαδή, αφενός μεν, επέτρεψε την εμπορία και εισαγωγή όξους γεωργικής προελεύσεως πέρα από το προερχόμενο από την οξική ζύμωση του οίνου, αφετέρου δε, άλλαξε την ονομασία των οικείων προϊόντων. Συγκεκριμένα, ο όρος « aceto » (όξος) αντικαταστάθηκε από τον όρο « agro » (οξύ) με επιπρόσθετη αναγραφή της πρώτης ύλης από την οποία προέρχεται το προϊόν. Αλλ' η προσθήκη του όρου « aceto » (όξος) επιτρέπεται και επιβάλλεται μόνον όταν πρόκειται για « agro di vino» (οξύ προερχόμενο από οίνο).

6 Η Επιτροπή θεωρεί ότι με τη θέσπιση της εν λόγω ρύθμισης το ιταλικό δίκαιο δεν εναρμονίζεται απολύτως προς τις αρχές που χαράσσει η απόφαση της 9ης Δεκεμβρίου 1981, εφόσον η ονομασία « aceto » εξακολουθεί να επιφυλάσσεται αποκλειστικά στο όξος από οίνο, με αποτέλεσμα η Ιταλική Δημοκρατία να μην έχει λάβει « τα μέτρα που συνεπάγεται η εκτέλεση της αποφάσεως του Δικαστηρίου », κατά παράβαση του άρθρου 171 της Συνθήκης ΕΟΚ. Ύστερα από τη σχετική αλληλογραφία με την ιταλική κυβέρνηση, η Επιτροπή διατύπωσε την 1η Σεπτεμβρίου 1983 την κατά το άρθρο

169, παράγραφος 1, της Συνθήκης αιτιολογημένη γνώμη. Επειδή καμιά συνέχεια δεν δόθηκε στη γνώμη αυτή, η Επιτροπή άσκησε την παρούσα προσφυγή.

7 Κατά την Επιτροπή, ο ιταλικός νόμος 527 της 2ας Αυγούστου 1982 αντίκειται τόσο στο γράμμα όσο και στο πνεύμα της απόφασης της 9ης Δεκεμβρίου 1981. Ο νόμος αυτός εισήγαγε τη νέα ονομασία « agro », άγνωστη μέχρι τότε, επιφυλάσσοντας συγχρόνως την παραδοσιακή ονομασία « aceto », στην οποία έχει συνηθίσει ο ιταλός καταναλωτής, μόνο στο όξος από οίνο. Η Επιτροπή διευκρινίζει ότι το Δικαστήριο με την προαναφερθείσα απόφασή του αναγνώρισε ότι ο όρος « aceto » είναι ονομασία γένους και ότι η αποκλειστική χρησιμοποίησή του για μία μόνο χαρακτηριστικά εγχώρια ποικιλία, εις βάρος των άλλων ποικιλιών που παράγονται ιδίως στα λοιπά κράτη μέλη, δεν συνάδει προς τους στόχους της κοινής αγοράς. Όσον αφορά την προστασία του καταναλωτή, το Δικαστήριο διευκρίνισε ότι η προστασία αυτή ήταν εξίσου δυνατό να διασφαλιστεί με την προσθήκη στην ονομασία γένους συμπληρωματικής διευκρινίσεως ως προς τον τύπο του όξους για τον οποίο πρόκειται.

8 Αντίθετα, η ιταλική κυβέρνηση υποστηρίζει ότι η κατάργηση με το νόμο 527 της 2ας Αυγούστου 1982 της απαγόρευσης εισαγωγής και εμπορίας του όξους άλλων κατηγοριών εκτός από το προερχόμενο από οίνο επέβαλε την παράλληλη ρύθμιση του θέματος της ονομασίας των εν λόγω προϊόντων κατά τρόπο ώστε να ενημερώνεται ορθά και θεμιτά ο καταναλωτής, ο οποίος λόγω της προγενέστερης κανονιστικής ρύθμισης δεν γνώριζε παρά το προερχόμενο από οίνο όξος. Η εν λόγω ρύθμιση συνίστατο, αφενός μεν, στην καθιέρωση της νέας ονομασίας « agro » ως ονομασίας γένους για όλες τις κατηγορίες όξους γεωργικής προελεύσεως και, αφετέρου, στη διατήρηση της ονομασίας « aceto », ως ονομασίας είδους, μόνο για το προερχόμενο από οίνο όξος. Επομένως, ο όρος « aceto » θα έχει στο εξής έννοια μόνο ως εμπορική ονομασία, για να είναι δυνατή η εξατομίκευση με λέξεις της καθομιλουμένης ενός προϊόντος με το οποίο είναι κατά παράδοση εξοικειωμένος ο ιταλός καταναλωτής. Η εν λόγω ρύθμιση συνάδει προς το πνεύμα της απόφασης της 9ης Δεκεμβρίου 1981, που αφορά μόνο τον όρο « aceto » ως ονομασία γένους κατά την έννοια της δασμολογικής ονοματολογίας.

9 Καταρχάς, πρέπει να γίνει αναφορά στο διατακτικό της απόφασης της 9ης Δεκεμβρίου 1981, σύμφωνα με το οποίο η Ιταλική Δημοκρατία παρέβη τις εκ των άρθρων 30 και επ. της Συνθήκης ΕΟΚ υποχρεώσεις της « επιφυλάσσοντας την ονομασία " όξος " στο εξ οίνου όξος ». Επειδή η Ιταλική Δημοκρατία όφειλε, δυνάμει του άρθρου 171 της Συνθήκης ΕΟΚ, να λάβει τα μέτρα που συνεπάγεται η εκτέλεση της απόφασης αυτής,

υπείχε την υποχρέωση να θεσπίσει τα κατάλληλα μέτρα, ώστε να καταργηθεί πλήρως οιαδήποτε ρύθμιση ή πρακτική στο πλαίσιο του εθνικού της δικαίου, με την οποία επιφυλασσόταν η ονομασία « aceto » (όξος) αποκλειστικά στο προερχόμενο από οίνο όξος.

10 Δεν αμφισβητείται ότι ο νόμος 527 της 2ας Αυγούστου 1982, που θεσπίστηκε μετά την έκδοση της απόφασης της 9ης Δεκεμβρίου 1981 προκειμένου η ιταλική έννομη τάξη να συμμορφωθεί προς τις αρχές που χάραξε η εν λόγω απόφαση, αντικατέστησε τον όρο « aceto », ως ονομασία γένους, με τον όρο « agro ». Γεγονός όμως παραμένει ότι ο νόμος αυτός επιτρέπει και τη χρησιμοποίηση του όρου « aceto », ως συμπληρωματικής ειδικής ενδείξεως, η προσθήκη δε της συμπληρωματικής αυτής ενδείξεως δεν επιτρέπεται παρά μόνο για το προερχόμενο από οίνο όξος, για το οποίο μάλιστα είναι και υποχρεωτική.

11 Το επιχείρημα της ιταλικής κυβέρνησης, σύμφωνα με το οποίο η αντικατάσταση του όρου « aceto » από τον όρο « agro », ως ονομασία γένους, είναι ικανή να εξαφανίσει τις περιοριστικές επιπτώσεις επί των συναλλαγών που συνεπάγεται η χρησιμοποίηση του όρου aceto αποκλειστικά για το όξος από οίνο, δεν μπορεί να γίνει δεκτό.

12 Πράγματι, η τροποποιημένη νομοθεσία έχει ως συνέπεια ότι η γνωστή και προτιμώμενη από τον ιταλό καταναλωτή παραδοσιακή ονομασία « aceto » δεν μπορεί να χρησιμοποιηθεί νόμιμα παρά μόνο για μια κατηγορία προϊόντων για τα οποία υφίσταται σημαντική εγχώρια παραγωγή, εις βάρος άλλων κατηγοριών ανάλογων προϊόντων προερχόμενων από άλλα κράτη μέλη. Με τον τρόπο αυτό δημιουργεί ευνοϊκότερες συνθήκες εμπορίας για την εγχώρια παραγωγή από ό,τι για τα ανάλογα προϊόντα που εισάγονται από άλλα κράτη μέλη.

13 Ούτε άλλωστε η εν λόγω ρύθμιση μπορεί να δικαιολογηθεί από λόγους που άπτονται της προστασίας του καταναλωτή, ο οποίος, σύμφωνα με τις εξηγήσεις της ιταλικής κυβερνήσεως, θεωρεί κατά παράδοση όλα τα είδη όξους ως όξος προερχόμενο από οίνο. Επ' αυτού αρκεί η παραπομπή στις σκέψεις της απόφασης της 9ης Δεκεμβρίου 1981 με τις οποίες το Δικαστήριο διευκρίνισε ότι η προστασία του καταναλωτή δεν είναι δυνατό να εξασφαλιστεί παρά με μέσα που να επιτρέπουν την ίση μεταχείριση των εγχώριων και των εισαγόμενων προϊόντων.

14 Από τα παραπάνω έπεται ότι η τροποποίηση της ιταλικής νομοθεσίας που επέφερε ο νόμος της 2ας Αυγούστου 1982 δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι διασφαλίζει την ακριβή και πλήρη εκτέλεση της απόφασης της 9ης Δεκεμβρίου 1981, στο βαθμό που εξακολουθεί να επιφυλάσσει την παραδοσιακή ονομασία « aceto » στο προερχόμενο από οίνο όξος, ενώ για άλλες κατηγορίες φυσικού όξους δεν μπορούν να χρησιμοποιούνται παρά μόνο ονομασίες λιγότερο γνωστές για τις οποίες δείχνει μικρότερη προτίμηση ο ιταλός καταναλωτής.

15 Ενόψει των παρατηρήσεων αυτών, πρέπει να γίνει δεκτό ότι η Ιταλική Δημοκρατία, εξακολουθώντας να επιφυλάσσει με το νόμο 527 της 2ας Αυγούστου 1982 την ονομασία « aceto » (όξος) αποκλειστικά στο προερχόμενο από οίνο όξος, μολονότι το Δικαστήριο έκρινε, με την απόφασή του της 9ης Δεκεμβρίου 1981 (στην υπόθεση 193/80, Επιτροπή κατά Ιταλικής Δημοκρατίας, Συλλογή σ. 3019), ότι αυτό είναι ασυμβίβαστο προς το άρθρο 30 της Συνθήκης ΕΟΚ, παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από το άρθρο 171 της Συνθήκης ΕΟΚ.

Επί των δικαστικών εξόδων

16 Κατά το άρθρο 69, παράγραφος 2, του κανονισμού διαδικασίας, ο ηττηθείς διάδικος καταδικάζεται στα δικαστικά έξοδα. Επειδή η Ιταλική Δημοκρατία ηττήθηκε, πρέπει να καταδικαστεί στα δικαστικά έξοδα.

Για τους λόγους αυτούς

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ

αποφασίζει:

1) Η Ιταλική Δημοκρατία, εξακολουθώντας να επιφυλάσσει με το νόμο 527 της 2ας Αυγούστου 1982 την ονομασία « aceto » (όξος) μόνο στο όξος από οίνο, μολονότι το Δικαστήριο έκρινε, με την απόφαση που εξέδωσε στις 9 Δεκεμβρίου 1981 (στην υπόθεση 193/80, Επιτροπή κατά Ιταλικής Δημοκρατίας, Συλλογή σ. 3019), ότι αυτό είναι ασυμβίβαστο προς το άρθρο 30 της Συνθήκης ΕΟΚ, παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από το άρθρο 171 της Συνθήκης ΕΟΚ.

2) Καταδικάζει την Ιταλική Δημοκρατία στα δικαστικά έξοδα.

Everling Bahlmann Bosco

Koopmans Due Galmot Κακούρης

Δημοσιεύτηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 15 Οκτωβρίου 1985.

Ο γραμματέας

P. Heim

Ο προεδρεύων,

U. Everling

πρόεδρος τμήματος